

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКА ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ О. В. Ареф'єва
(підпис) ПБ

«__» _____ 20__ р.

ТИПОВІ ПРАКТИЧНІ СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

з дисципліни

«Превентивна економіка і прогнозування змін»

за освітньо-професійною програмою 051.3

«Економіка підприємства»

Розроблені: к.е.н., доцент Назаренко Ірина Федорівна
(науковий ступінь, вчене звання, ПБ, викладач)

Практичні завдання з дисципліни «Превентивна економіка і прогнозування змін»

Управлінська ситуація № 1

Вихідні дані

Підприємство виробляє продукцію одного найменування за ціною 230 грн. Питомі змінні витрати становлять 180 грн. Загальна величина постійних витрат 550 000 грн. Внаслідок підвищення орендної плати загальні постійні витрати зросли на 8%.

Питання

Визначити яким чином збільшення постійних витрат вплине на величину критичного обсягу та до настання яких можливих видів криз може призвести збільшення величини постійних витрат при незмінному обсязі критичного виробництва.

Управлінська ситуація № 2

Вихідні дані

Підприємство виготовляє і продає за рік продукції на 200 тис. грн. Витрати на її виготовлення і продаж становлять 180 тис. грн., у тому числі змінні витрати 120 тис. грн., постійні витрати 60 тис. грн.

Питання

1. Обчислити коефіцієнт маржинального доходу, критичну програму виробництва і коефіцієнт безпеки виробництва.
2. Обґрунтувати, яким чином зменшення величини запасу фінансової міцності може призвести до настання кризового стану на підприємстві.

Управлінська ситуація № 3

Вихідні дані

Акціонерне товариство досягло таких результатів своєї виробничо- господарської діяльності за рік: обсяг продажу продукції склав 100 тис. од., продажна ціна одиниці продукції – 100 грн., змінні витрати на весь обсяг – 3 млн. грн., постійних витрат – 5 млн. грн.

Проте кон'юнктура ринку вимагає від підприємства знизити ціну зі 100 до 80 грн. за одиницю, щоб залишитися на цьому ринку.

Питання

Визначити необхідний обсяг продукції, який спроможний забезпечити:

- 1 обсяг виробництва продукції без збитків;
- 2 величину прибутків, досягнутих у попередньому році від реалізації продукції;
- 3 обґрунтувати позицію підприємства зі зниження ціни з точки зору можливого настання кризи підприємства (уточнити якої).

Управлінська ситуація № 4

Вихідні дані

Підприємство, маючи пакет замовлень на 1000 одиниць продукції за ціною 150 грн. на загальну суму 150 тис. грн., розраховує отримати 30 тис. грн. прибутку. Собівартість 1000 виробів за планом 120 тис. грн., зокрема постійні витрати становлять 60 тис. грн.

Протягом року фактичний обсяг реалізації зменшився настільки, що за прогнозами економістів буде меншим від планового на 40%. Щоб уникнути збитків, підприємству необхідно знайти вихід із цієї кризової ситуації. Якщо від замовника надійде пропозиція на випуск продукції, яка потребує деяких змін у технології та відповідно додаткових витрат, то керівники можуть прийняти таке замовлення за ціною, нижчою від собівартості. Припустимо, замовник погодився придбати в поточному році 300 виробів за ціною 110 грн.,

нижчою від планової собівартості. При цьому підприємство має додатково витратити на конструкторсько-технологічну підготовку виробництва цієї партії продукції 5 тис. грн. Чи вигідно це підприємству?

Питання

1. Зробіть техніко-економічне обґрунтування рішення щодо прийняття додаткового замовлення на таких умовах.
2. Які аргументи «за» і «проти» існують у цій ситуації?
3. Зробіть висновки щодо можливості подолання кризи збуту зазначеним способом. Обґрунтуйте свою позицію.

Управлінська ситуація № 5

Вихідні дані

На підприємстві реалізований проект структурної перебудови управлінських структур. Чисельність управлінського персоналу скоротилася на 35%. Середня зарплата одного керівного працівника 1850 грн. чисельність керівного персоналу 85 осіб. Додаткові витрати склали 1200 тис. грн.

За рахунок підвищення оперативності дій керівників собівартість продукції скоротилася на 10%. Собівартість одиниці продукції базового рівня складала 1200 грн. Обсяг виробництва базового рівня 12500 т. Після удосконалення системи управління виробництво продукції збільшилося на 12%. Ціна одиниці продукції 1440 грн.

Працівникам, які були скорочені виплачується компенсація у розмірі 12 місячних посадових окладів.

Питання

1. Обґрунтувати доцільність удосконалення структури управління на підприємстві.
2. Яким чином проводити роботу індивідуально з працівником та з відділами, управліннями та іншими структурними підрозділами підприємства щодо індивідуальних та командних змін.

Управлінська ситуація № 6

Вихідні дані

Два виробничі підприємства — акціонерні товариства «Промінь» і «Реверс» у звітному році досягли помітного збільшення обсягу виробництва продукції за умови незначного збільшення чисельності персоналу наведені у таблиці.

Обсяги товарної продукції і чисельність персоналу на виробничих підприємствах у звітному році

Показник	АТ «Промінь» АТ		«Реверс»	
	За планом	Фактичний	За планом	Фактичний
Обсяг товарної продукції, тис. грн.	11800	12900	9600	10800
Чисельність персоналу, чол.	428	442	350	358

Питання

1. На підставі наведених вихідних показників виявити ступінь впливу зміни чисельності працівників на приріст обсягу виробництва продукції на кожному підприємстві.
2. За проведеними розрахунками зробити висновок про присутність на підприємстві кризи персоналу.
3. Методи індивідуальної роботи з працівником та з відділами, управліннями та іншими структурними підрозділами підприємства щодо змін.

Управлінська ситуація № 7

Вихідні дані

Середньооблікова чисельність робітників будівельно-монтажного тресту у звітному році становила 2300 осіб. Впродовж року було звільнено за власним бажанням 295 чоловік, за порушення трудової дисципліни — 50 осіб.

Визначити втрати тресту від плинності кадрів і зменшення обсягу будівельно-монтажних робіт з цієї причини, якщо середньоденний виробіток одного робітника склав 120 гривень, фактична кількість робочих днів у звітному році дорівнювала 230, а середня кількість робочих днів одного робітника до звільнення — 116.

Питання

1. Яким чином, плинність кадрів може сприяти погіршенню фінансово – економічної ситуації на підприємстві?

2. Чи може це явище призвести до кризи персоналу на підприємстві?

3. Шляхи проведення індивідуальної роботи щодо з працівником та з відділами, управліннями та іншими структурними підрозділами підприємства щодо індивідуальних та командних змін.

Управлінська ситуація № 8

Вихідні дані

За планом реструктуризації індекс конкурентоспроможності товару фірми підвищився на 0,25, завдяки цьому сегмент її ринку збільшився на 8,5%. Базовий обсяг продажу товару фірми склав - 12 млн. грн. умовно-постійні витрати знизилася на 5,2%. Частка умовно-постійних витрат у собівартості продукції складає 45%. Базова собівартість 10,2 млн. грн. Витрати на підвищення конкурентоспроможності товару склали за проектом – 1025 тис. грн.

Питання

Розрахувати показники ефективності підвищення конкурентоспроможності товару фірми, зробити висновок, щодо існування на підприємстві організаційної кризи.

Управлінська ситуація № 9

Вихідні дані

Підприємство впровадило систему маркетингу і логістики. Витрати на створення системи склали 1200 тис. грн. Завдяки цьому ринок продажу фірми збільшився на 18%. Базовий рівень продажу 45 млн. грн. Собівартість реалізованої продукції - 39 млн. грн. За рахунок збільшення обсягів продажу собівартість продукції знизилася на 3,5%.

Питання

Обґрунтувати доцільність впровадження системи маркетингу і логістики, та оцінити стан підприємства щодо можливого настання організаційної кризи.

Управлінська ситуація № 10

Вихідні дані

За планом реформування проведені організаційно - технічні заходи щодо впровадження нової техніки в експедиції підприємства.

Вихідні дані: 1. Капітальні витрати на заходи- 42 тис. грн.

2. Відносне скорочення чисельності за проектом - 16 осіб.

3. Середня зарплата одного працівника - 650 грн.

4. Нарахування на зарплату - 37 %

5. Витрати на спецодяг- 65грн.на робітника за рік.

6. Амортизація річна на капітальні вкладення - 15%.

7. Додаткові витрати електроенергії - 42 тис. кВт. год..

8. Тариф на електроенергію - 0,8908 грн. / кВт. год.

9. Загальна чисельність працівників підприємства - 430 осіб.

Питання

Розрахувати підвищення продуктивності праці, додатковий умовно-річний прибуток, додатковий грошовий потік та термін окупності витрат на організаційно-технічні заходи.

Управлінська ситуація № 11

Вихідні дані

На основі балансу конкретного підприємства необхідно:

- 1) оцінити структуру балансу підприємства і прийняти рішення щодо платоспроможності підприємства на основі системи критеріїв оцінки неспроможності підприємства (розрахунку коефіцієнтів ліквідності, забезпеченості власними коштами, втрати (відновлення) платоспроможності підприємством);
- 2) проаналізувати фінансовий стан підприємства, його фінансову стійкість;
- 3) зробити загальні висновки про причини існування чи відсутності фінансової кризи на підприємстві.

Управлінська ситуація № 12

Вихідні дані

Вартість необоротних активів дорівнює 5000 од., вартість товарно-матеріальних запасів - 1000 од., дебіторська заборгованість - 1000 од., грошові кошти - 500 од., вартість позичкового капіталу становить 6000 од. У результаті проведеної переоцінки вартість необоротних активів збільшилася на 30%, вартість запасів зменшилася на 10%, дебіторська заборгованість зменшилася на 20%. Грошові кошти та розмір позичкового капіталу не коригувалися.

Питання

1. Визначити оціночну вартість підприємства до переоцінки.
2. Провести розрахунки по коригуванню даних балансового звіту підприємства.
3. Визначити оцінку вартість підприємства після переоцінки.
4. Як взаємозв'язані поточна платоспроможність підприємства, оборотність оборотних коштів?
5. Яка має бути політика керівників підприємства стосовно змін цих коефіцієнтів?

Управлінська ситуація № 13

Вихідні дані

Керівництвом підприємства приймається антикризове рішення про оновлення технічної бази. Вихідні дані для обґрунтування рішення щодо заміни обладнання наведені в таблиці

Показник	Обладнання	
	старе	нове
Витрати на придбання, грн	10000	12000
Остаточна вартість, грн	8000	—
Строк роботи після прийняття рішення про придбання, роки	4	4
Вартість старого обладнання під час його реалізації в момент прийняття рішення про придбання нового обладнання	3000	—
Щорічні змінні витрати на експлуатацію обладнання, грн..	20000	15500
Річний обсяг продажу продукції, що виробляється на обладнанні, грн.	50000	50000

Питання

1. Розрахувати прибуток за чотири роки у разі продовження експлуатації старого або придбання нового обладнання.
2. Розрахунки подати в табл.
3. За результатами розрахунків зробити висновки щодо наявності або відсутності виробничо-технологічної кризи на підприємстві.

Управлінська ситуація № 14

Вихідні дані

Основні показники діяльності підприємства за два місяці наведено в таблиці.
Розрахунок межі рентабельності та запасу фінансової стійкості підприємства

Показник	Попередній місяць	Звітний місяць
Виторг від реалізації продукції (за мінусом ПДВ, акцизів та ін.), тис. грн.	17 967	34 220
Прибуток, тис. грн.	3290	6720
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн..	14 677	27 500
Сума змінних витрат, тис. грн.	13 132	25 000
Сума постійних витрат, тис. грн.	1545	2500
Сума маржинального доходу, тис. грн.	4835	9220
Доля маржинального доходу у виторгу, %	26,90	26,94
Межа рентабельності, тис. грн.		
Запас фінансової стійкості: тис. грн., %		

Питання

1. Зробіть розрахунки межі рентабельності.
2. Розрахуйте запас фінансової стійкості підприємства.
3. Побудуйте графіки виторгу та витрат, позначте на графіку поріг рентабельності та запас фінансової стійкості.
4. Наведіть можливі види криз, які можуть відбутися на підприємстві за умов зменшення величини ЗФМ

Управлінська ситуація № 15

Вихідні дані

Виробнича потужність підприємства розрахована на випуск 1000 виробів, які реалізуються за ціною 20тис.грн. Уся вироблена продукція реалізується незавершеного виробництва та залишків готової продукції на складах немає. Постійні витрати становлять 4 млн. грн. Змінні витрати на одиницю продукції – 12 тис. грн.

Питання

1. Зобразіть графічно залежність між прибутком, обсягом реалізації продукції та її собівартістю.
2. Знайдіть точку беззбитковості. Які основні фактори впливають на зміну рівня беззбиткового обсягу продажу?
3. Визначте зону безпеки аналітичним методом.
4. Яким чином можна уберегти підприємство від настання кризового явища?

Довідково

1. Аналіз фінансового стану підприємства

Показники фінансового стану підприємства

№ п/п По	казники Методика розрахунків	
1	Коефіцієнт загальної ліквідності, Кзл (крит. значення =0,5)	$p. (260+270) \phi 1(a) / p. (640 \ 380 \ 480) \phi 1(p)$
2	Коефіцієнт критичної оцінки (термінової ліквідності), Кко (крит. значення =0,5)	$p. (130+...+240) \phi 1(a) / p. (640 \ 380 \ 480) \phi 1(p)$
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, Кал (крит. значення =0,5)	$p. (220+230+240) \phi 1(a) / p. (640 \ 380 \ 480) \phi 1(p)$
4	Коефіцієнт фінансової автономії, Кавт (крит. значення =0,5)	$p. 380 \phi 1(p) / p. 640 \phi 1(p)$
5	Коефіцієнт фінансової залежності Кфз (крит. значення =2)	$p. 640 \phi 1(a) / p. 380 \phi 1(p)$
6	Коефіцієнт фінансового ризику (позикових коштів), Кфр (крит. значення =1)	$p. (430+480+620+630) \phi 1(p) / p. 380 \phi 1(p)$
7	Коефіцієнт фінансової стійкості Кфс (крит. значення =1)	$p. 380 \phi 1(p) / p. (430+480+620+630) \phi 1(p)$
8	Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень, Кспдв	$p. 480 \phi 1(p) / p. 80 \phi 1(a)$
9	Коефіцієнт фінансового левериджу Кфл	$p. 480 \phi 1(p) / p. 380 \phi 1(p)$
10.	Коефіцієнт покриття інвестицій, Кпі (крит. значення =0,75)	$p. (380+480) \phi 1(p) / p. 640 \phi 1(p)$

Управління капіталом

Показники управління капіталом підприємства

№ п/п	Показники	Методика розрахунків
1.	Власний капітал ВК	А З
2.	Позиковий капітал ПК	
3.	Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів, Кп/в	ПК/ВК
4.	Коефіцієнт автономії Кав .	ВК/А
5.	Коефіцієнт оборотності власного капіталу, КОВК	Q/ВК
6.	Рентабельність власного капіталу, Рвк	Пр/ Вк

2. Аналіз можливості банкрутства підприємства

Моделі прогнозування банкрутства за Альтманом

5 факторна модель Альтмана(1968 р)	Модифікована модель Альтмана (1973 р.) для компаній, акції яких не котирувались на біржі (Z критичне =1,23)	Дискримінантна модель розроблена економістами на базі 5 факторної моделі Альтмана (1968р.)	Дискримінантна модель розроблена на базі 5 факторної моделі Альтмана, що застосовується у західній практиці фінансового аналізу
$Z_1 = 1,2 X_1 + 1,4 X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 0,999X_5$	$Z_2 = 0,717 X_1 + 0,847 X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,995X_5$	$Z_3 = 1,2 X_1 + 1,4 X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1X_5$	$Z_4 = 3,3K_1 + 1,0K_2 + 0,6K_3 + 1,4K_4 + 1,2K_5$
<ul style="list-style-type: none"> ➢ X1 – відношення власного оборотного капіталу до сукупних активів, ➢ X2 - відношення нерозподіленого прибутку до сукупних активів ➢ X3 – відношення прибутку до виплати відсотків , податків до сукупних активів, ➢ X4 – співвідношення між власним і залученим капіталом ➢ X5 – відношення виручки від продажу продукції до сукупних активів. 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ X1 – відношення оборотного капіталу до активів, ➢ X2 - відношення резервного капіталу та нерозподіленого прибутку до активів, ➢ X3 – відношення прибутку до оподаткування до сукупних активів, ➢ X4 – відношення статутного та додаткового капіталу до позичкових зобов'язань, ➢ X5 – відношення виручки від реалізації до активів. 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ де K1=Прибуток до сплати відсотків і податків / Активи ➢ K2= Виручка від реалізації/ Активи ➢ K3=Ринкова вартість власного капіталу/ Залучений капітал ➢ K4= Реінвестований прибуток / Активи ➢ K5= Власні обігові кошти/ Активи 	

Моделі прогнозування платоспроможності підприємства

Модель Р.Ліса	Модель Таффлера і Тішоу	Модель Бівера
$Z_5 = 0,063 X_1 + 0,092 X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4$	$Z_6 = 0,53 X_1 + 0,13 X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4$	$K = (\Phi 220 + \Phi 260) / (\Pi 480 + \Pi 620)$
<ul style="list-style-type: none"> ➢ X1 – відношення оборотного капіталу до всіх активів, ➢ X2 - відношення прибутку від реалізації до всіх активів, ➢ X3 – відношення нерозподіленого прибутку до всіх активів, ➢ X4 – співвідношення між власним і позичковим капіталом 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ X 1 – відношення прибутку від реалізації до короткострокових зобов'язань, ➢ X 2 - відношення оборотних активів до зобов'язань, ➢ X 3 – відношення між короткостроковими зобов'язаннями і активами, ➢ X 4 – відношення виручки від реалізації до сукупних активів. 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Ф 220 – чистий прибуток (ф.№2), ➢ Ф 260 –амортизація (ф.№2), ➢ П 480 - довгострокові зобов'язання (ф.№1), ➢ П 620 – поточні зобов'язання (ф.№1).
Критичне значення Z 0,037	Критичне значення Z = 0,2	Критичне значення $0,1 \leq K \leq 0,2$